

אם כי מפורש בחז"ל שישראל אצ"פ שחטא ישראל פוא, את פזכויות של יפודי - במיוחד בעניינים שבין אדם לחבירו - נתנת ליתור צ"י פשעכת צול תורה ומלוות - בעל עבירה שלטן אשה תשובה י"א מכלל אחיך, מומר לתאבון דדבר אודי י"א מכלל אחיך ואחיתך, ומומר לפכזים לעבירה אחת או לתאבון שלטן, אבוד צרה או לכד שאר פמלוות י"א מכלל רעך ופוא מן פמורידין.

אלכא - שבכל אחד מוסי פזעבירה פשוללים מ'פודי את פתואר אחיך, אחיתך ורעך פ'יפ תנאי אחד ברור - שפזעבירה בולצפ במצידי, יפודי פזובר עבירה שלטן ביוצין פוא בכלל אחיך, אחיתך ורעך, מקורו של פיסוד שבעל עבירה י"א מכלל אחיך פ'יפ מ'א שחוייב מלקות - ופרי אין מלקות לשלם.

פרמב"ס פוסקי תנאי עזב שפחוטא י"א מכלל אחיך -

1 רמב"ס פרק י"ג ר"ח ושחירת פנש פל' י"ד, ...מרשעו'

פל' פרמב"ס אסור לשנאותו אלכא אס פתרה בו ולכא חזר בו - תנאי שלטן מליין במ' וברבינ יונג

2 חפ"י חיים כלל ד' דפ"ר באר מים חיים ס"ק י"ד, ודע...

במ' מדובר במ' שנכשל בדבר ארוף, ופבין רבינ יונג מזה שלטן י"א מכלל אחיך אלכא באיסור פידוע לפחון עם כאיסור, אכל בחטא שאולל פחון פחות ידוע-אולי מסתכלים עליו כאלו מדת חסידות - לכא י"א מכלל אחיך, מפני שלטן ברור שחטא במצידי.

על פי דין, עס מ' שידע שפוא אסור אכל אינן מודע לחומר פאיסור נקרא שולג -

3 רמב"ס פרק ב' שגלות פלכפ ב', ...חסאת'

אפילו אס פ'יפ ברור לו שפדבר אסור מדאורייתא אכל לכא ידע שחייבים עליו כרת פרי פוא שולג ומביא קרבן חסאת.

עזולפ מזה מליין בדברי פחפ"י חיים -

4 חפ"י חיים כלל י' דפ"ר באר מים חיים ס"ק ע', ופנפ...

פפרקי בעבירות שבין אדם לחבירו, בדרכ כלל לייצותיו פזעופו לחשוב שפלידק אתו ולכא י"א מכלל אחיתך אלכא אס יתברר שפוא יודע שמעשיו אסורים וכלל זאת פרק מעליו אול אותו איסור.

בפלפות מייחנות בפלכות דעות מקל יותר -

5 רמב"ס פרק ו' דעות פלכפ ע', ופלפות מייחנות אות או'

פל' פלפות מייחנות אסור לשנא את בעל פזעבירה קודם תוכחה כלל אופן (זה שפבין מפל'א בפסחים שבעל פזעבירה י"א מכלל רעך - לכא כק פ'א שיטת פרמב"ס וכמו שראינן בפירוש פמשנות).

6 חזון איש י"ד סי' ב' ס"ק כ"ח, ופלפל'א... כאונסיס'

פחזון איש פסק בפלפל'א שלטן נצשפ מומר עדי שיוכיחו אותו וידחה את פתוכחה, ופב'א מספר אחבת חסדי לפח"ח ז"ל בשם תשובות מפרי"ם לובלין שבפל'א אין מ' שידע לפוכיח כראוי וממילא אין על פזעבריינים דין מומרים - ואלי שפראשונים דברו על מ' שעבר עבירה אחת סובר פחזון איש שכן פדין עלען אברין לכד פמלוות.

פמליאות של שולג לכד פמלוות כולן מליין בסוליא בשבת פזוסקת בכללי חויבי קרבן חסאת -

7 שבת דף ס"ז ע"ב במשנה, כלל עזול... על כל שבת ושבת'

פשובח עיקר שבת ועשפ מלכות פרהב בשבתות פרהב - אין כאן אלכא ששפ אחת, אכל פודע עיקר שבת אלכא ששפ באיזה יום פוא שבת חייב חסאת לכד שבת בפרידי.

8 מ' עס ס"ח ע"א, רב ושמואל דאמרי תרויפו... שבת ושבת'

פל'א פ'א פב'ינפ שאם ידע פלם מפי שבת ואח"כ שכת חייב חסאת אכל שבת ושבת, פל'א חזרה בפ מופ'א וממילא עס מ' שפלם ידע מפי שבת ואח"כ שכת אינן חייב אלכא חסאת אחת לכד פשבתות שחילל - ופוא נכלל ברישא דמתנתן - וממילא דברי רב ושמואל עדיין טענים ביאור -

9 עס ע"ב, אלכא מתניתין... פאור, ורש"י ד"פ פאור

ברב ושמואל תינוק שנשבה נקרא שולג, פרי יוחנן ור"ע אונס.

10 רמב"ס פרק ב' שגלות פלכפ ו'

פרמב"ס פסק כרב ושמואל שפתינוק שנשבה פוא שולג וחייב חסאת לכד סול עבירה שער (שזדון בכרת).

ופנה, בענין פלגאופ ברבית קי"ל שני שי"א מכל"ל, אחי"כ' מותר ל'פלוותו ברבית - שפחיו ל'פחזיר רבית פוא מ'וחי אחי"כ' עמ'ק' ודע פראשונ'ם ל'גבי מי שאביו פ'חיר דתו ומחיל'א דא קבל' חיעק י'פודי - פ'אס מותר ל'פלוותו ברבית -

11 נמוקי יוסף בבא מטיא פרק ה' (בר"י נ"ב ע"ב), וא"ת תינוח מומר...מן פמורידין פוא'

ש'את פנמוק"י פ'א ש'גה שנת'גדל בביתו של עכו"ם ומותרת אב"ל רא"ב י'פודים שומרי תו"מ דא נחשב כתינוק שנשבה - ודוקא תינוק שנשבה ל'בין פ'עכו"ם ש'מנ' ש'ל'א רא"ב י'פודים שומרי מ'לוות נחשב ל'ש'ג'.

12 פירוש המשניות ל'פרמב"ס חולין פרק א' משנה ב' מפדורת קאפח, ודע... שביארו'

פרמב"ס כ'נרא"ב חולק ע"ל פנמוק"י וסובר ש'אם ע'דל'פו ע"ל ש'טותי'פ'ם פ'רי פ'וא כתינוק שנשבה אע"פ ע'אח"כ רא"ב י'פודים שומרי מ'לוות.

13 שו"ע יו"ד סי' קנ"ט סעיף ג', פקראים... ורמ"א

פ'שו"ע פסק כ'חו פרמב"ס ל'גבי פ'קראים, ופוס' פ'רמ"א ש'ב'בן פ'ומר ע"כ אסור ל'פלוותו ברבית פוא"ל ופ'לכ'כ כ'רמב"ם ול'א כ'נמוק"י

14 ע"ק פ"ק ו'

פ'ש"ך ד'א מ'ל'א את ד'ברי פרמב"ס פ'פירוש פ'משניות - וב'אמת אין פ'דברים מופיעים פ'פ"פ"מ פ'מודפס ב'ש"ס ש'תור'ג'ם ע"י ר' י'פודה א'בן ת'בון, ומסתמ'א פ"י'ל' ע'לפני ר'ב"י כ'תב י'ד פרמב"ס ב'צר'בית פ'תואס ל'תר'אמו של פ'קא"ח - (וב'פ'צרות פ'מתר'ג'ם כ'ותב שק'צ'ג ז'ה פ'וס'י' פ'רמב"ס ב'כתב י'דו ע'את ז'ק'נתו) ול'מ'ש'פ, פ'ב'י'א פ'ש"ך כ'ח'ה ש'תובות ש'פ'חמ'ירו בענין פ'קראים ש'כ'נרא"ב ד'א קי"מ'ן אפילו את פ'מ'לוות ש'ה'ם ב'ע'ל'מ'ס מ'אח"מ'ס ב'פ'ן. ב'נ'ע'ג ל'פודי ב'ן ז'מ'נעו ש'אינן שומרי תו"מ מחוסר י'די'ע'ה - א"ל ש'רוא"ב י'פודים י'ראוי ש'מ'יס - ע"פ פ'שו"ע ד'ינן כ'ישר'אל ע'מור ו'סור ל'פלוותו ברבית ואולי ע'ם פ'ש"ך י'ודה ל'פ'כ'ר'צ'ת פ'שו"ע כ'ג'ד פ'נמוק"י!.

ופנה, ב'נע"ף ז'ג'ה ש'מ'ע'שי ע'ב'ירה ע'לו"מ'ם ל'ש'ל'מ'ל מ'י'פודי מ'זכ'ויותיו כ'י'פודי פ'רי מפורש ב'ג'א וברמב"ס ש'ע'ס ב'ע'ל ד'צות כ'וז'בות - ש'נקרא אפיקורס - י'ל'א מ'כל"ל ר'צ'ך - ופרמב"ס פ'פירוש פ'משניות פ'ג'דיר את פ'אפיקורס כ'מי ש'אינן מ'אח"מ'ן ב"י'ע' פ'עיקרים ש'מ'נה. בענין פ'חסרון ב'ד'צות ד'א ברור א'ם יש ל'ח'ל'ק ב'ין פ'ש'ג'ע ל'מ'ז'י'ד - וכ'נרא"ב פרמב"ס ופרמב"ד נ'ח'מ'קים ב'ד'ב'ר -

15 רמב"ם פרק ג' תשובה פל"ג...ובעל תמונה, ופשטת פראב"ד

ע"פ פ'רמב"ם מ'י ש'מ'ע'מ'ין ש'ד' פ'וא ב'ע'ל ע"ל נ'נ'נה ב'ין פ'מי'נס, ופרמב"ד א'צ'ן ש'א'ם מ'י'ש'פו קורא ב'חונ'ש א'י'כ ש'ד' פ'ו"י'א את ב'ני ישרא"ל מ'מ'ל'רים ב'י'ד ח'ז'ק'ה וב'ז'ר'וע נ'טו"י'ה, וש'ע'י'נ' ד' ע'ל אר"ף ישרא"ל מ'ראש'ית ש'נה ו'צ'ד א'חר'ית ש'נה - וכ'י'ו"י'א ב'א'לו - וב'ת'מי'מות מ'אח"מ'ן ש'יש ל'ד'י' י'ד, ז'ר'וע ו'ע'י'נ'ם כ'חו א'ל'מ'ע ש'יש ע'ל'ן - פ'א'ס אפ'שר ל'ומר ש'פ'וא מ'ין ו'א'ין ע'ל ח'ל'ק ל'ע'ז'מ'ס פ'ב'או?

פ'ס'בר ב'ד'ברי פ'רמב"ם ב'ש'ם ר' ח'י'ם מ'ב'רים מ'וב'א ב'ספ'ר קוב"ץ מ'אח"מ'ים ל'ת'ל'מי'דו ר' א'ל'ח'נן ו'סר'מ'ן פ"ד -

16 קוב"ץ מנחם מנדל שיבש בדעות... חייב מיתפ'

ע"פ ר' ח'י'ם סובר פ'רמב"ם ש'א'ין פ'ש'ם אפיקורס מורה ע"ל א'ש'ת פ'כופ'ר ל'ומר ש'כפר מ'ח'מת ר'ש'עות, א'ל'א ת'ואר ל'מי ש'חסר ע'ל פ'אמונה א'שר ב'ע'ד'י'ה אין ע'ל ק'שר ע'ם כ'ל"ל ישרא"ל.

ר' א'ל'ח'נן מ'ק'ש'ה ע'ל ר' ח'י'ם -

17 שם, אבל קשה... ע'ם ב'חסרון מוננה'

ר' א'ל'ח'נן מ'ק'ש'ה ש'ל'ד'ברי ר' ח'י'ם ש'פרמב"ם סובר ש'מי ש'א'ין ע'ל מ'ונ'נה פ'וא אפיקורס אפילו א'ם אין א'י'נן א'ש'ם ב'כפ'יר'תו - ל'מ'ה אין פ'תינוק ב'כ'ל"ל פ'אפיקורסי'ם, ו'כן פ'תינוק שנשבה ל'ב'ין פ'עכו"ם ב'ג'א ח'י'ב ח'ס'אות ו'א'ין ע'ל ד'ין מ'ין מ'ומר ?

18 שם, וי"ד... ע'ג'ד פ'ד'צ'ת'

ר' א'ל'ח'נן ל'מ'ד ש'ש'ם אפיקורס מורה ע"ל א'ש'ת - וסובר פ'רמב"ם ש'א'ין פ'ש'כ'ל פ'י'שר י'כ'ו'ל ע'ס'בו'ל ש'ד' י'פ"י'ה ב'ע'ל ע"ל, ו'כ'ל מ'י ש'יש מ'וח ב'ק'ד'ק'דו מ'ב'ין ש'א'ין פ'כו'ונ'ה ב'פ'ס'וק'ים וב'א'ג'ד'ה כ'פ'ש'ט'ן ו'ש'פ'כ'ל כ'תוב ע"ל ד'ר'ך מ'ש'ל ב'ל'ב'ד, ו'ל'כ'ן מ'י מ'אח"מ'ן ב'ת'ש'מ'ות פ'וא א'ש'ם ב'א'צ'ותו ו'נקרא אפיקורס. ע'א כ'ן פ'א'צ'ה ב'ד'ברים ל'א פ'ש'ט'ים, א'ו פ'תינוק שנשבה ל'ב'ין פ'ע"ים ש'ה'ם ש'ג'ע'ים ב'א'מת - אין ל'פ'ס' ד'ין אפיקורס.

וא"כ - ע"פ ר' א'ל'ח'נן פ'ש'ג'ע ב'כפ'יר'ה אין מ'ונ'נה אפיקורס, ו'כן ב'א'מת מפורש ב'רמב"ם פ'פירוש פ'משניות שראינן, ע'ם ב'פ'ל'כות מ'מ'רים -

19 רמב"ם פרק ג' מנחם פל"ג - ע'

ע'ם פ'ה כ'תב פ'רמב"ם ש'ב'ני פ'קראים אין מ' אפיקורסי'ם א'ל'א כ'א'נ'סי'ם וראוי ל'פ'ח'ז'יר'ם ב'ת'ש'וב'ה.

פנשנפ לנמלק פריק פי' מלופ ולופ סול' פד' ב' ז"פ עז' כתב ולענן פקראים

N²⁰ פנשנפ לנמלק פריק פי' מלופ ולופ סול' פד' ב' ז"פ עז' כתב ולענן פקראים

יש גורסים ברמב"ם, ולדא ימפר אדם דפרעס - ומנא שפס אונג מקבלים תוכחה מורידיס אונתם - ולכאורה ר"ל כחו שפסיר פער"ח שבצ"ט אפיקורסים פס אלדא שפין מורידיס אונתם מיז אלדא מנסיס דקרבים תחלה, אבד פב"ו שפסק אסור דפלומתם ברבית א"כ סובר שאינא אפיקורסים וכפסברו עד ר' אלחנן.

אלדא שלפי ר' אלחנן יולדא חידוש גדול דדינא - שפי שדכא קבל חינוך יפודי ופתחיה דלחוד ולפאמין בכל, אבד אינען מוכן לשעת את אורח חיו בדלד פקושי - יולדא מכלדל תינוק שלשה ונשפ מואר לתאבון לכד פתורה שפוב כאפיקורס ואין לו חלק לעולם פבא ויולדו לפי ר' חיים יולדא מכלדל מין ונשפ מואר.

¹ יך השונא שנאמר בתורה לא מאומת העולם הוא אלא מישראל והיאך יהיה לישראל שונא מישראל והכתוב אומר לא תשנא את אחיך בלבבך. אמרו חכמים כגון שראו לברו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר הרי זה מצוה לשונא עד שיעשה תשובה וישב מרשעו.

² דע, דמה שנקט הרמב"ם ז"ל "התרה בו ולא חזר", ולא נזכר דבר זה בגמרא דפסחים הנ"ל דהו, משום דהגמרא איירי, כגון: מעשה דטוביה שבא על ערה שהיא עבירה מפורסמת, ורבינו יונה איירי גם כן הכי כמו שכתב במאמר רי"ט דהו, והרמב"ם רצה לכלול גם כן שאר עבירות שאינן מפורסמות, שהיא מותר לשונא אותו עבורן, לכן הוסיף שהתרה בו ולא חזר:

³ עבר עבירה וידע שהיא בלא תעשה אבל אינו יודע שהיא בלא תעשה ומביא חטאת. אבל אם ידע שהיא כרת ושנן בקרבן ולא ידע אם חייבין עליה קרבן אם לאו הרי זה מיד. ששנת קרבן אינה שגגה בעבירות אלו שהייבין עליהן כרת:

אדם לחבירו בכל מה שציוו רבינו יונה (במאמר רכא), בגזל ונוק וצער וכושט הוא בא לכתחילה מצד סיבה אשר על ידה היצר הטעהו שמותר לעשות דבר זה לחבירו, אף שבאמת השכנגדו צדיק בריכו, אך על-כל-פנים מצא לו היצר מקום לפתותו שמותר לעשות לאיש ריבו כל דבר רצח. ולפעמים מפתהו היצר שמצוה גם כן יש בזה, ואם יראה בעצמו, שאיש אחר יעשה ככה העולה או הבושת ואונאת דברים לאיש אחר, כמו שהוא עושה לאיש זה, ירים קולו עליו לאמר שהוא עושק או מבייש לאדם מישראל בחינם. ואם כן אנו רואין בחוש, שרק היצר מעיר את עיניו לאמר שלאיש הנוכחי עליו לא צותה התורה כל האזהרות הלארין והעשין, לא תשנא וגו' ואהבת לרעך כמוך וכיוצא בזה, ואם כן איך נוציא לאומר מותר הזה מכלל "עמיתך", אם לא שהוא נראה לכל שאין באותו הדבר במה לטעות בשום אופן, רק החוטא הזה הוא גנב או גולן פשוט, אז יש לעיין הרבה בזה לעניין הוכחה וכיוצא בזה:

⁴ והנה כל זה כתבנו בענין שבין אדם למקום, אבל בענינים שבין אדם לחבירו, אף שהוא מתנהג בהן שלא כדרך כמה פעמים, מחוייבין אנו להוכיחו דאינו יוצא מכלל "עמיתך" על ידי זה. ורק לענין לשון-הרע התייר עליו רבינו יונה (במאמר רכא), ולא משום דאינו בכלל "עמיתך", רק משום "לקנא לאמת ולעזור לאשר אשם לו", אבל לענין הוכחה ולענין אהבת רעים ולכל שאר ענינים אשר אנו מצויין לאיש עמיתנו, מחוייבין אנו גם לו: וראה לדבר, דבענין בין אדם למקום התנה רבינו יונה (במאמר ר"ט) שכתב: "אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה". ונראה בעליל כונתו, דאי לאו הכי עדיין הוא בכלל "עמיתך". ודבר זה ידוע בבין

⁵ ג' ימצוה על כל אדם לארום את כל אחד ואחד מישראל כנופו שנאמר ואהבת לרעך כמוך [ה]. לפיכך צריך לספר בשבחו ולחיים על מנתו כאשר הוא חם על מנתו עצמו ורוצה בכבוד עצמו. והמתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעולם הבא:

[ה] ודיקא שהיא רעך בתורה ובמצות אבל אדם רשע שאינו מקבל תוכחה כנופו לשנאו שנאמר דעת ה' שנאת רע ומוטר הלא משנאך ה' אשנא וגו' (משלי פאד"ט). ע"כ:

⁶ ובהגה"מ פ"ו מהלכות דעות כתב דאין רשאין לשנאוהו אלא אחר שאינו מקבל תוכחה ונסוף ספר אהבת חסד כתב בשם הגר"י מולין דמורה לאהוב את הרשעים מה"ט והציא כן מתשובת מהר"ם לובלין כי אללנו הוא קדם תוכחה שאין לנו יודעין להוכיח, ודיינין לכו כאלוסיין

⁷ כלל *גדול אמרו בשבת יכל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא המאת ארת חודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת

⁸ רב ושמואל דאמרי תרוייהו מתניתין בתינוק שנשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים אבל הכיר ולבסוף שבה חייב על כל שבת ושבת

⁹ אלא מתניתין כשהכיר ולבסוף שבת ודרב ושמואל נמי כהכיר ולבסוף שבת דמי והכי איתמר רב ושמואל דאמרי תרוייהו "אפילו תינוק שנשבה בין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים כהכיר ולבסוף שבת דמי חייב ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו דוקא הכיר ולבסוף שבת אבל תינוק שנשבה בין הנכרים וגר שנתגייר לבין הנכרים פטור

פסוק - וקסבר רבי יוחנן ורבי יוחנן מוסיף אטעם הוא ולא שנהיה

¹⁰ ן כל המחוייב חטאת קבועה על שננתו ועשה בשנה ונדע לו אחר שחטא אע"פ שלא היתה לו ידיעה בתחלה שזה חטא הוא הרי זה חייב חטאת. כיצד תינוק שנשבה לבין העכו"ם וגדל והוא אינו יודע מה הם ישראל ולא דתם ועשה מלאכה בשבת ואכל חלב ודם וכיוצא בהן. כשיודע לו שהוא ישראל ונצווה על כל אלו חייב להביא חטאת על כל עבירה ועבירה וכן כל כיוצא בזה:

¹¹ ומ"ס טעה מומר עלמו שכיון שידע רבוטו ומתכוין למרוד בו כופר הוא אכל בן מומרה כיון שנתגדל על דהיהם של עובדי כוכבים שנג הוא ואין מורדין לאו מילתא הוא דכי אמרינן הכי ה"מ בתוס' שגבה לבין העובדי כוכבי' שלא הכיר תורת ישראל מעולם אכל זה שטומד בין ישראל והלך ומדבק בחוקותיהם של עובדי כוכבים מן המורדין הוא.

¹² דע כי מסורת בידינו מאבותינו כפי שקבלהו קבוצה מפי קבוצה כי זמנינו זה זמן הגלות שאין בו דיני נפשות אינו אלא בישראל שעבר עברת מיתה, אבל המינים והצדוקים יהביתוסים לכל שינוי שיטתיים⁸¹ הרי כל מי שהתחיל אותה השטה תחלה⁸² ייהרג לכתחלה כדי שלא יטעה את ישראל ויקלקל את האמונה, וכבר נעשה מזה הלכה למעשה באנשים רבים בכל ארץ המערב. אבל אלו אשר נולדו בדעות אלה וחנכו על פיהן הרי הם כאנוסים חיינם דין תינוק שנשבה לבין הגוים שכל עברותיו שגגה כמו שבארו.

¹³ ו [ה] י הקראים אין להם דין מומרים ואסור להלוותם ברבית ואין צריך לומר (ו) (ז) שאסור ללוות מהם ברבית :

הגה וע"ל סימן קכ"ז וקכ"ד דין אלוסין . [ו] חינוק שנשבע לבין העובדי כוכבים ואינו יודע מתורה ישראל כלל דינו כקראים ואסור להלוות לו ברבית (כך משמע מ"י לדעה הרמב"ם) ז ולכן (ז) מומרה לעבודה כוכבים שיש לה בן מן העובד כוכבים חן שהבן הרי הוא כמוה ונקרא מומר (ז) אסור להלוות לו ברבית (מרדכי פ' החולן) דהוי כחינוק שנשבע לבין העובדי כוכבים :

¹⁴ ו הקראים כו' . ז"ל צ"י ולענין הקראים נ"ל דלהרמב"ם בפירוש מהניחין קמייחא דחולין דחשיב לכו כחינוק שנשבע בין העובדי כוכבים אסור להלוותם ברבית ואע"ג דמדברי כ"י נראה דמוחר להלוותן ברבית לא שבקינן דברי הרמב"ם המפורשין בשביל דברי הג"י עכ"ל ואני בעניותי * עיינתי בדברי הרמב"ם שם ולא מלאתי שום משמעות אדרבה כתב להיפך ובמומר למדו הפוסקים דמוחר להלוותן ברבית וא"כ ה"ה הקראים וכ"כ מהרש"ל דקראים דינם כמומר ומוחר להלוותן ברבית ומביאו הדרישה וכן משמע קלה בחשבת ר"א ו' חיים ר"ם קי"ג דקראים דינם כישראל מומר ועיין בחשבת רבינו שמשון שהביא המבי"ט ח"ב סי' ל"ח כו' וכן בחשבת רבי זללאל סי' ג' וגם כתב שם שהקראים שבזמן הרמב"ם היו בהם כמה מעלות טובות משא"כ עכשיו:

¹⁵ ו חמשה ון הנקראים [סי' מינים] . האומר שאין

השנת הראב"ד

"האומר שיש לו רבין אחר אלא שהיה נון וכלל פניה . ז"ל ולמה קראו לה פין וכלל גדלים וחזית פניה כלל כו' המעשה לוי חס ערלו מקראים ויחד משה ערלו דברי האנדרת הסכמות לפי שרש"י

שם אלוה ואין לעולם מנהיג . והאומר שיש שם מנהיג אבל דן שנים או יותר . "האומר שיש שם רבין אחד אבל שהוא טף ובעל תמינה .

¹⁶ א. דעת הרמב"ם דהמאמין בהגשמה הוא מין. והראב"ד כתב שגדולים וטובים טעו בזה מפני האגדות המשבשות הדעות. ושמעתו בשם כ' מו"ר הגר"ח הלוי זצ"ל מבריסק בדעת הרמב"ם, כי בכפירה לא שייך שוגג. דהא מ"מ אינו מאמין וא"א להיות בכלל ישראל בלא אמונה. ואומרים משמו בזה"ל "דער וואס איז נעביך אאפיקורוס איז אויך אאפיקורוס" ולכאורה דבריו מוכרחין שהרי כל הכופרין וכל עובדי ע"ז הם מוטעין. ואין לך מוטעה יותר מהמקריב בנו למולך והוא חייב מיתה.

¹⁷ אבל קשה דהא תינוק המוטל בעריסה ג"כ אין לו אמונה ומ"מ הוא בכלל ישראל ותינוק שנשבה לבין העכו"ם מביא קרבן על שגגתו ואין דינו כמומר (שבת ס"ט). ומוכח דאנוס רחמנא פטרי' גם בהסרון אמונה?

¹⁸ וי"ל לפי המבואר למעלה כי יסודי האמונה מוכרחין ודעת האדם מצד עצמה לא תתן מקום לכפירה ורק רצון האדם לפריקת עול מטה את שכלו לטעות בדברים פשוטים ומוכרחים וע"כ שגגתו עולה זדון. אבל האומר מותר לעבוד ע"ז הוא שוגג ופטור ממיתה כיון שסבור שעושה ברשות התורה, ואפשר שזו היא כונת הראב"ד "מפני האגדות המשבשות הדעות" היינו שטעותן אינה מדעת עצמן, אלא מפני שמבטלין דעתן לדעת האגדות וזהו בכלל אומר מותר, דחשוב שגגה גם בכפירה. ותתישב בזה מה שמקשין מהא דאמר ר' הלל אין משית לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה, ואיך אפשר לומר, שר' הלל יצא מכלל ישראל ח"ו, שהרי כפר באחד מעיקרי הדת? ולפי המבואר גיחא, שר' הלל אמר כן מפני שטעה בהבנת הכתובים והוי כאומר מותר ודינו כשוגג, ומשו"ה קאמר רב יוסף התם שרא ליה מריה לר' הלל. ודעת הרמב"ם כי הטעות בענין הגשמה באה מדעת עצמן ולא מפני האגדות, כי אילו היתה דעתן צלולה לא היו האגדות מטעות אותם והיו מוצאין דרך לישב דברי האגדות שלא יהיו נגד הדעת.

¹⁹ א"כ ש"מ שאינו מודה בתורה שבעל פה אינו זקן ממרא האמור בתורה. אלא הרי זה בכלל האפיקורסין: כ מאחר שנתפרסם שהוא כופר בתורה שבעל פה הרי הוא כשאר כל האפיקורסין והאומרים אין תורה מן השמים והמסרין והמזמרין. שכל אלו אינם בכלל ישראל: ג כמה דברים אמורים באיש שכפר בתורה שבעל פה במחשבתו ובדברים שנראו לו. והלך אחר דעתו הקלה ואחר שרירות לבו וכופר בתורה שבעל פה תחילה כצדוק ובייתום וכן כל התועים אחריו. אבל בני התועים האלה ובני בניהם שהחיו אותם אבותם ונולדו בין הקראים ונדלו אותם על דעתם. הרי הוא כתינוק שנשבה בניהם ונולדו ואינו רזי לאחוז בדרכי המצות שהרי הוא כאנוס ואע"פ ששמע אח"כ [שהוא יהודי וראה היהודים ודתם הרי הוא כאנוס שהרי גדלוהו על מעותם] כך אלו שאמרנו האוחזים בדרכי אבותם הקראים שמעו. לפיכך ראוי להחזיר בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה:

²⁰ עורר כספ זמנין בקראים ר"ל דלכתיב"ס נ"י מהני' קמייפא דחולין דמשיב לכו כתינוק שנשבה כן סעו"ס אין להם דין מומרים ואסור להלוותם מדינת ע"כ חס חייב סכרי מדגרי רביט סט כהלכ טיש לכס דין אפיקורסין נגזרים ומוחר לכבדן כיום כגון סגנון חמ"ס ש"לן נז ד"ל אפר ע"כ ר"ל שטעות הוא סגנון כסארים ועיקר ראיית מנן הוא מ"ש כתינו נס"ג מסלמת ממרים ז"ל חנל בני כתינוק האלס ונני כתינוק שהדיוט איהם אנוסה ונולדו בין בקראים תגלו אוקס על דעתם כרי הוא כתינוק שנשבה כתינוק ונדלוהו כ"ן כך הנו באחורו כ"יחודים נדרכי אבותם בקראים טעם לפיכך ראוי להחזיר נכסוהו ולמשכן נכביו טעם עד שיחזרו לאיתן סטורס ע"כ כתינוק דכתינוק לכו דין כתינוק שנשבה לנין סעו"ס ואסור לסרגן ומ"ש כמסקנת חולין מיידי כישלאל טעמם קראי דושיא דדוקן וניתיוב דלו ודלו מחר להוינו. ודע שדכטום סרטיב"ס עם מגדל טו סייס כלשנו ולא ימחר חס לברנן דאשמת דלס לא רזו (החוד לאיתן סכורס דלו מחר לברנן וכ"כ ספרי"ט מנכאלי ח"ל ס"י ל"ו ודכרנ"ו כונלו דכתינוק שנשבה מחר"כ כנללל סמון כ"י ולכ"ו אלו דכרי כתינוק דמנ"ס סולין כמטען דכספם מיידי כנלל רזו למחר לאיתן סכורס ומנ"ס מוסר לברנן ולכ"ו מחר להלוותן כתינוק וכ"ס ככרנ"ו כמטעמיהו סמון י"כ: